

HANGVERSENY

(ESZES KINGA

Rajk, a Berli Filharmonikusok kamaraszólistái

A Zeneakadémia népszerű *Itt és most* című sorozatának idei első koncertjén Rajk Judit a Berli Filharmonikusok kamaraszólistáival lépett fel. Ez volt az első alkalom, hogy a zenekari elfoglaltságuk mellett évek óta zongoranégyesként is együttműködő muzsikusok (Cornelia Gartemann – hegedű, Shimizu Naoko – brácsa, Knut Weber – cselló, Özgür Aydin – zongora) az énekesnővel közös produkcióban vettek részt. Bár a hangverseny az *Emlékek és emlék-zajok* címet kapta, a hét műsorszám közül három nem igazán kapcsolódott a címben megjelölt tematikához. Elképzelhető, hogy a darabválasztást elsősorban inkább a rendelkezésre álló apparátus határozta meg, a közös szál és a koncepció csak utólag tudatosult. Akárhogy is történt, sokszínű és nem mindennapi válogatást hallhattunk, az est magas színvonalára pedig Rajk Judit magával ragadó személyisége és fantasztikus énekhangja volt a garancia.

A hangverseny első felében az emlék fogalma többféle aspektusban is előkerült. Először Schnittke *a-moll zongoranégyese* hangzott el, mely – a koncerten később szintén felcsendülő – Mahler zongoranégyes-tétel töredékesen fennmaradt folytatására, a huszonnéggy ütemes scherzo-részletre épül. Schnittke nem rekonstrukcióra, vagy valamiféle stílusgyakorlatszerű kiegészítésre törekedett, hanem – ahogy ő fogalmazott – megpróbált „visszaemlékezni valami olyasmire, ami soha nem jött létre”. A mahleri vázlat ringó ostinatóiból kiinduló, majd homályos, sűrű disszonanciává olvadó szövet, mint valami hátborzongató szörnyeteg, megfojtja és felemészti az alapul vett zenei anyagot: a vonósok szekund- és szep-timkánonjai és a zongora kromatikus clusterei a téma eredeti alakjában való kibontakoztatására irányuló minden kísérletet meghiúsítanak, csak a megtisztító tetőpont után, a körvonaltalan, homogén zajjá alakuló emlékfoszlányt követően csendül fel Mahler eredeti huszonnéggy üteme. Az interpretációt kissé vázlatosnak éreztem, a szívszorító, drámai kompozíció felszíne – a bántó disszonancia és zűrzavar – mögött rejlő mélyebb

rétegek rejtve maradtak. Talán szerencsésebb lett volna, ha közvetlenül a Mahler-tétel után szólal meg – úgy sajátos, dekonstruált emlékszaj jellege is jobban érvényesült volna.

A következő két **Kurtág**-darabot ihletett és koncentrált tolmácsolásban hallhattuk. A hegedűre, csellóra és szuperszordinós pianínóra komponált *Varga Bálint ligatúrája* a finoman összecsiszolt, szuggesztív előadásnak köszönhetően úgy hatott, mintha leheletfinom fátyolon – ha úgy tesszük, emlékezetünk opálos függönyén – keresztül szemlélnénk a világot. A *Tandori Dezső* játékos, ironikus, és egyszersmind filozofikus szövegeire épülő *Eszká-emlékzajban* Cornelia Gartemann Rajk Judit méltó partnereinek bizonyult. A Kurtág-miniatűrök közjátéka után csendült csak fel a Schnittke-mű pendant-ja, a fiatal Mahler zeneszerzői műhelyébe bepillantást adó *a-moll zongoranégyes-tétel*. A kvartett – talán a szentimentalizmus vádját elkerülendő – ellenállt az ifjonti hévnek, játékok visszafo-gott és mértéktartó maradt.

Az emlék-tematikához nem kapcsolódó további három mű közül különö-

sen a kamarakíséretes dalok – Egon Wellesz *Geistliches Lied* című írt alkotása és Borogyin Három románca – nyújtottak felejthetetlen élményt. Humoros oldala után Rajk Judit ezúttal az átszellemült és áhítatos, valamint a kedélyes és érzelmes arcát is megmutathatta. Az előadók – a hallgatót álomszerű időutazásra invitálva – remekül megragadták Wellesz 1918-ban komponált, szakrális töltetű darabjának bensőséges hangvételét, a hangszeresek közül meleg tónusú, dús brácsahangjával Naoko játéka ragadott leginkább magával. A nagyszerű formában lévő énekesnő a Borogyin-dalokban egyenesen remekelt: a cello- és zongorakíséretes románcokat végtelenül oldottan és láthatóan nagy élvezettel énekelte, az orosz nyelvben pedig valósággal lubickolt. A koncertet monumentális kamaramű, Schumann *Esz-dúr zongoranegyese* (op. 47) zárta. Érdekes volt megfigyelni, hogy – miközben a zongora- és brácsaművész mindvégig kiegyensúlyozott teljesítményt nyújtott – a kvartett másik két tagja bizonyos darabokban jobban, másokban kevésbé érezte otthon magát. Míg Gartemann mindig a zenei kifejezésnek alárendelt, differenciált tónusa a Kurtágokhoz nagyszerűen illeszkedett, testetlen pianói és sokszor éles fortéi miatt a két romantikus kamaraműben játéka kevésbé volt meggyőző. A Borogyin-románcokban a vokális szólammal gyakran egyenrangú szerepet játszó Weber csellózását kissé feszültnek és modorosnak éreztem, a Schumann-műben viszont a művész a két utolsó tételben fellépő hangolási nehézségek ellenére is fantasztikusán nyújtott. A tartalmas estét szünni nem akaró tapssal jutalmazó közönségtől egy Kodály- és egy Bartók-népdalfeldolgozással bú-

csúztak az előadók. *Szeptember 28. – Zeneakadémia. Rendező: Zeneakadémiai Koncertközpont*

Quatuor Ébène

A Zeneakadémia vonósnégyeseket felvonultató *Négyszer négyes 2018* sorozatának utolsó koncertjén a francia *Quatuor Ébène* mutatkozott be. Az 1999-ben alakult együttes számára az 2004-es ARD Zenei Verseny első helyezése hozta a valódi áttörést – azóta számos rangos díjjal gazdagodtak, több mint két tucat lemezük jelent meg, és a világ minden tájára hívják őket koncertezni. Bár a kvartett nem először jár Budapesten – hiszen *Takács-Nagy Gábortól és Kurtág Györgytől* is vettek órákat a 2004-es megmérettetés előtt –, és tavaly novemberben egy beszélgetéssel összekötött vetítés keretében a róluk szóló *4* című dokumentumfilm is látható volt a Zeneakadémián, a hazai kö-

zönség élöben mégis most hallhatta őket először. A klasszikus repertoárral jazz- és popzenei átiratokkal előszere-ttel ötvöző kvartett az utóbbi időben leginkább Beethoven vonósnégyeseire fókuszál: mivel felkérést kaptak, hogy 2020-ban, a zeneszerző születésének 250. évfordulóján a Carnegie Hallban az összes Beethoven-kvartettet játsszák el, úgy döntöttek, hogy jövő áprilistól bejárják a világot ezzel a műsorral – terveik szerint a hat kontinens 18 országában közel 40 koncertet adnak –, a turné során pedig rögzítik is a műveket.

Hozzánk egy korai és egy kései Beethovennel – az *A-dúr*, op. 18/5 és az *F-dúr*, op. 135-ös vonósnégyessel – valamint Brahms *1. (c-moll) kvartettjével* érkeztek. Az először felcsendülő *A-dúr* darab első pár taktusa bizonyossá tette, hogy a kvartett egy-ségét, a muzikusok tökéletes szinkronját a többszörös brácsás-csere sem bontotta meg: a dirigensi babérokra